

OCW input voor kabinetsreactie Werkgroep Sociale Impact van de Coronacrisis commissie Halsema

Benadering: De problematiek die wordt aangedragen is veelal al bekend en er lopen diverse programma's en trajecten. Als gevolg van Corona zullen vraagstukken – zoals jeugdwerkloosheid, armoedebeleid – echter wel verergeren. Tegelijkertijd brengt deze corona-crisis ook een momentum met zich mee. Vraagstukken kunnen nu met een "corona-versnelling" worden opgepakt.

Het rapport formuleert drie centrale aanbevelingen:

1. De ontferming over bestaande en nieuwe kwetsbare groepen

De commissie waarschuwt voor verdieping van al aanwezige scheidslijnen in de samenleving door de crisis. De corona crisis raakt de bestaande kwetsbare groepen onevenredig hard.

De aanpak van ongelijke kansen in het onderwijs had voor het kabinet al voor de crisis als gevolg van COVID-19 prioriteit. De crisis heeft wel geleid tot een hernieuwd bewustzijn van ongelijkheid in kansen van kinderen en jongvolwassenen. Het afstandsonderwijs maakt pijnlijk duidelijk hoe verschillend de condities in de thuissituatie van kinderen en jongeren zijn om te leren. De thuissituatie verschilt in de beschikbaarheid van devices, een rustige plek om te leren of het vermogen van ouders hun kind te begeleiden bij het schoolwerk. Ongelijkheid in kansen van kinderen zijn door deze crisis heel zichtbaar geworden. Het kabinet ziet zich verplicht de aanpak van ongelijke kansen in het onderwijs met nieuw elan voort te zetten. De crisis heeft al veel maatschappelijke energie losgemaakt en geleid tot mooie initiatieven. De commissie Halsema geeft in haar rapport daar ook mooie voorbeelden van, zoals de 'vakantie-academie' voor kinderen op de basisschool en het 'thuischoolmaatje' in Amersfoort, 'maatjes onderwijs' in Den Haag, of de 'Twentse belofte' aanpak voor jongeren zonder startkwalificatie, 'jongerenwerk tijdens corona' in Hilversum, en de 'chat en bel' functie voor jongeren in Maastricht. Het kabinet wil de ontstane maatschappelijke energie in de bestrijding van ongelijke kansen van jongeren vasthouden en verder uitbouwen.

Scholen in het basis-, voortgezet en middelbaar beroepsonderwijs krijgen financiële steun bij het bieden van hulp en maatwerk voor leerlingen en studenten die door de maatregelen rondom de gevolgen van COVID-19 extra begeleiding nodig hebben. Het kabinet maakt hiervoor €244 miljoen vrij. Hiermee kunnen aanbieders van voorschoolse educatie en scholen in de periode van de zomervakantie 2020 tot en met de zomervakantie 2021 leerlingen en studenten ondersteunen om zo onverhoopte achterstanden in te lopen door extra programma's aan te bieden naast de reguliere onderwijstijd. Voor nieuwkomers in het onderwijs is deze tijd extra uitdagend. Omdat zij vaak de Nederlandse taal nog niet goed spreken, is het afstandsonderwijs minder effectief gebleken dan voor leerlingen die de taal wel machtig zijn. Om deze achterstanden aan te pakken stelt het kabinet hiervoor €21 miljoen beschikbaar.

Voor mbo-studenten is het van groot belang dat er tijdens maar ook na afloop van de coronacrisis voldoende stages en leerwerkbanen zijn. Daarom krijgen bedrijven die leerwerkbanen aanbieden nu een voorschot op hun subsidie. Daarnaast wordt de subsidie voor leerwerkbedrijven in conjunctuur- en contactgevoelige sectoren verhoogd. Zo blijft het voor deze bedrijven ook aantrekkelijk om leerwerkbanen te blijven aanbieden. En er wordt extra geïnvesteerd om zoveel mogelijk bedrijven te overtuigen stages en leerwerkbanen aan te blijven of gaan bieden voor het beroepsgerichte onderwijs. Het kabinet trekt hier €30 miljoen voor uit.

De oplopende werkloosheid als gevolg van COVID-19 maakt de aanpak van jeugdwerkloosheid extra urgent. Jongeren die nu al kwetsbaar zijn worden nog meer geraakt. Het gaat dan om jongeren zonder startkwalificatie of met een mbo-diploma in een opleidingsrichting met weinig arbeidsmarktkansen. Het stimuleren van het doorleren van jongeren gericht op het behalen van een diploma en betere arbeidskansen is dan van groot belang. Jongeren met afstand tot de arbeidsmarkt zijn niet door de commissie Halsema als doelgroep duidelijk omschreven, maar deze groep krijgt het door de crisis wel moeilijk. In het IBO jongeren met afstand tot de arbeidsmarkt wordt gewezen op de beperkte zelfredzaamheid van deze jongeren. In het IBO

Jongeren met afstand tot de arbeidsmarkt worden voorstellen gedaan om de lokale regie in het sociaal domein voor deze doelgroep te versterken, te voorkomen dat zij uit beeld raken en de ondersteuning op een integrale manier vorm te geven. Daarbij hoort extra nazorg in de overstap van school naar werk. Daarbij wijst het IBO net als de commissie Halsema op het belang van maatwerk. Juist voor jongeren met een afstand tot de arbeidsmarkt is het nodig maatwerk te leveren. Het gaat dan vooral om ruimte te benutten die binnen bestaande regelgeving mogelijk is, maar niet breed bekend is.

2. *Het versterken van de samenwerking tussen overheden en lokale coalities*
Samenwerking is essentieel voor maatschappelijke veerkracht. Onder druk van de crisis zijn er nieuwe (lokale) coalities ontstaan en bestaande versterkt. Ook in de herstelfase is volgens de commissie pragmatisme, flexibiliteit en gezamenlijk leren ten behoeve van goede samenwerking essentieel.

In het bestrijden van ongelijke kansen van jongeren is samenwerking tussen gemeenten en lokale coalities, zoals de commissie Halsema ook stelt, van groot belang. Dan gaat het erom de leerlingen te bereiken die hier het meeste baat bij hebben, als ook om een adequate monitoring van onderwijsachterstanden. De Inspectie van het Onderwijs volgt de impact van COVID-19 op het onderwijs.¹ Vanaf het moment dat de scholen sloten, heeft de GKA (Gelijke Kansen Alliantie) actief ingezet op kennisdeling om groeiende ongelijkheid tegen te gaan. De GKA is nauw betrokken bij gemeentelijke aanpak de gevolgen van COVID-19 voor de kansen van leerlingen. De GKA werkt vanuit de rol van responsieve, participerende overheid samen met scholen, gemeenten en maatschappelijke partners en sluit met kennis, onderzoek, financiële middelen en communicatie aan op bestaande of nieuwe lokale initiatieven.

3. *Het geven van regie over eigen leven aan alle burgers en met name aan jongeren*
De werkgroep vraagt vooral aandacht voor de positie van jongeren. Sociale contacten vallen weg en door het verlies aan bijbaantjes kunnen zij in financiële problemen komen. Daarnaast is er ook een groep kwetsbare jongeren (jonge mantelzorgen, jongeren met een beperking, huiselijk geweld) die hard geraakt wordt.

PM HO Studenten met een beperking/ mentale problemen studenten.

De GKA heeft een jongerenraad met veertien jongeren in de leeftijd van 16 tot en met 24 jaar, afkomstig uit heel Nederland en alle onderwijssectoren. Zij delen niet alleen hun eigen ervaringen, maar ook van medeleerlingen en andere jongeren, met betrekking tot onderwijs op afstand tijdens de coronacrisis. Deze groep jongeren levert een actieve bijdrage aan het bevorderen van kansengelijkheid, juist door hun diversiteit in achtergrond, kennis en netwerk.

Ook de wetenschap draagt bij aan de aanpak van de gevolgen van COVID-19. Wetenschappers hebben zich bijzonder responsief getoond door snel in te spelen op onderzoek naar de maatschappelijke en economische gevolgen van COVID-19. Het betrekken van jongeren had daarbij speciale aandacht. Zo heeft de Nationale Wetenschapsagenda (NWA) recent – i.s.m. het RIVM, ErasmusMC maar ook bijvoorbeeld Unicef Nederland – interactieve sessies georganiseerd waarin kinderen en jongeren vragen konden stellen aan wetenschappers over Covid-19 en de maatregelen. Het vervolg van deze sessies gaat nog een stapje verder: in digitale pressure cookers gaan jongeren samen met wetenschappers, maatschappelijke organisaties en (lokale) beleidsmakers aan de slag met concrete plannen en oplossingen voor de problemen waar ze zelf door COVID-19 tegenaan lopen. Zo benutten we de creatieve ideeën van jongeren, brengen we ervaringskennis en wetenschappelijke expertise samen en zetten we in op maatschappelijke veerkracht bij de verdere aanpak van COVID-19 crisis.

PM Maatschappelijke dienstplicht?

¹ <https://www.onderwijsinspectie.nl/onderwerpen/afstandsonderwijs-tijdens-covid-19>